

Najbolj običajno je ravnanje po bližnjem osebku: Jetra in ledvice so zdrave. Želodec in pljuča so zdrava. Jetra, ledvice in žolč so zdravi. Nožič in škarje so nabrušene. Zanimivo je, da se v narečju množinsko ime često občuti za edninski osebek, pa se sliši tudi: Jetra in žolč sta zdrava.

4. Vsi osebki so v množini. Če so istega spola, skladnja ne dela težav: Škorci, kosi in ščinkavci so letali po grmovju. Ose in čebele bodo zmerom prepir imele. Na trati so se pasla žrebeta in teleta.

Če so osebki različnega spola, je res opaziti neko prednost moškega spola, vendar pa je enako pogostno tudi skladanje po bližnjem osebku: Studenci, reke in jezera so zamrznili (in zamrznila). Zvezki in peresa so pošli (pošla). Noži, žlice in vilice so srebrni (srebrne). Hribi, doline in pota so zasneženi (zasnežena). Orehi, jabolka in hruške so obrodili (obrodile). Žerjavi, lastovke in druge ptice selivke so že odletele. Jabolka in hruške so sočne. Hruške in jabolka so sočna.

V stavkih, ki se začenjajo s povednim določilom, pravzaprav še ne vemo, kakšni in katerega spola osebki bodo sledili, zato navadno skladamo kar po prvem: Zdravi so želodec in pljuča, a bolna so jetra, žolč in ledvice.

Bralec, ki ima dosti pisanja, se bo kljub gornjim nasvetom še kdaj pa kdaj znašel v zadregi. Tako bi Slovenci najbrž na več načinov izrazili, da so obrodili tile pridelki: korenje, repa in proso. To poglavje iz slovenske skladnje še ni dovolj obdelano, tudi je res, da raba po narečjih in celo pri posameznikih močno omahuje. Treba je s tankim ušesom prisluhniti ljudski govorici in iz nje izluščiti kleno zrno. Kazalo bi tudi pregledati zadevno rabo slovenskih piscev od 16. stoletja naprej. Uredništvu bo zelo ustrezno, če mu bodo bralci sporočali dvomljive primere.

SLOVNIŠKE IN PRAVOPISENE DROBTINE

Čestitati in častitati

Že večkrat so me vprašali, zakaj smo v SP 1950 s križcem označili glagol častitati in izpeljanko častitka ter predpisali samo čestitati, čestitka. Glagol čestitati je izposojen iz hrvaščine, prav tako samostalniček čestitka. Hrvaški glagol čestitati je izpeljan iz samostalnika čest »del, delež, usoda, sreča,« ta pa iz psl. *čestъ* »del«. Pomensko je čestitati = biti deležen sreče, komu srečo voščiti. S čast, častiti torej čestitati, čestitka nimata nič skupnega, zato je pisava z a označena kot napačna. V slovenščini so se besede iz korena *čest-* že izgubile.

R. Kolarič